LAUSUNTO 22.05.2025

Talousvaliokunnalle

Paikallisvoiman lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 §:n muuttamisesta (HE 45/2025 vp)

Paikallisvoima kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Keskitymme lausunnossamme esitykseen sähkömarkkinalain osalta, Paikallisvoimalla ei ole lausuttavaa esityksestä muuttaa maakaasumarkkinalakia.

Yleisesti

Pidämme hallituksen esitystä sähkömarkkinalain uudistamiseksi pääosin hyvänä. Kannatamme suurjännitteisen jakeluverkon määritelmän laajentamista ja mahdollisuuksia toimijoille hakeutua suurjännitteisen verkon toimijaksi. Näkemyksemme mukaan etenkin jännitetasojen sekä liittymisjohdon määritelmän selkeyttäminen on onnistunut. Täsmennykset liittymisjohtojen osalta ovat tervetulleita.

Uusi määritelmäkohta 4b *sähköntuotannon liittymisverkko*, jolla tarkoitetaan: ”*sähköverkkoa, jolla kaksi tai useampi erillinen voimalaitoskokonaisuus liittyisivät yhteisellä liittymällä ja mahdollisella varasyöttöyhteydellä sähköverkkoon, ja joka olisi mainittua sähköverkkoa käyttävän yhden tai useamman sähköntuottajan tai energiavaraston haltijan taikka näiden tai osan näistä määräysvallassa olevan yrityksen hallinnassa”* on hyvä lisäys sähkömarkkinalakiin.

3 § Määritelmät

Toivotamme tervetulleeksi 3 § 14 kohdan pienimuotoisen sähköntuotannon määritelmän muuttamisen. Pienimuotoisen tuotannon rajan laskeminen kahdesta megavolttiampeerista yhteen megavolttiampeeriin on oikeansuuntainen. Raja on merkityksellinen, koska sääntelyn mukaan pienimuotoisen, alle yhden megavolttiampeerin alittavan voimalaitoksen tai voimalaitoskokonaisuuksien liittymismaksuun jakeluverkonhaltija ei saa sisällyttää liitynnästä koituvia verkon vahvistamiskustannuksia, jolloin nämä kustannukset kohdistuvat kaikille verkkoasiakkaille.

Tässä yhteydessä on huomattava, että pienimuotoisella sähköntuotannolla on edelleen useita eri määritelmiä. Verotuksessa määritellään kotitalouden pienimuotoinen sähköntuotanto sellaiseksi, joka on hankittu tuottamaan energiaa pääasiassa kotitalouden omaan käyttöön. Tälle määritelmälle ei sellaisenaan anneta raja-arvoja. Sähköverovelvollisuudessa pienimuotoisen tuotannon alarajana on 100 kVA. Hallituksen esittämä pienimuotoisen sähköntuotannon rajan lasku kahden megavolttiampeerin tasolta yhteen on oikea suuntainen, mutta ei mielestämme riittävä muutos.

Pienimuotoisen sähköntuotannon rajan jäädessä edelleen näin korkeaksi, tulee jakeluverkonhaltijan tarjota liittymä esimerkiksi yksittäisen toimijan hankkiessa 0,5 megavolttiampeerin aurinkopuiston liityntää, mikä vastaa noin 50 kertaisesti tyypillisen omakotitalon aurinkopaneelien tuotantoa. Useissa

Paikallisvoima ry
Annankatu 25 A, 3. krs
00100 Helsinki
www.paikallisvoima.fi

Y-tunnus/Business-ID: 2440745-4
Rekisterinumero: 206.733
Kotipaikka/Domicile: Porvoo

tapauksissa tällainen liityntä edellyttää myös verkon vahvistamista, minkä kustannukset jakeluverkonhaltijan täytyy periä kaikilta asiakkailtaan.

Paikallisvoima esittää pienimuotoisen sähköntuotannon rajan laskemista 100 kVA tasolle, jolloin se olisi yhdenmukainen sähköverovelvollisuuden rajan kanssa.

4 § Sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus, erilliset linjat

Näkemyksemme mukaan pienimuotoinen sähköntuotanto tulee kasvamaan voimakkaasti muun muassa aurinkopaneelien hintojen laskun seurauksena. Hallituksen esityksen 4 § tulee rajaamaan erillisen linjan sähköverkkoluvan ulkopuolelle kaikissa verkoissa. Esityksen mukaan erillinen linja voi muodostua usealla eri tavalla ja erillisen linjan käyttämistä edistetään erityisesti suurjännitteisissä jakeluverkoissa. Myös erillisen linjan rakentaminen ja operoiminen olisi ehdotuksen mukaan jatkossa mahdollista laajasti suurjännite-, keskijännite- ja pienjänniteverkoissa voimalaitoksen tehosta riippumatta. Edelleen esityksen mukaan yksittäiseen sähkönkäyttökohteeseen olisi mahdollista liittää useampi erillinen voimalaitoskokonaisuus usealla erillisellä linjalla.

Emme voi varauksetta kannattaa näin laajaa vapautusta, koska erillisen linjan nykyistä laajempi käyttö voi siirtää niitä hyödyntävien asiakkaiden aiheuttamat kustannusmuutokset verkkoyhtiön muiden asiakkaiden maksettavaksi. Erillistä linjaa koskeva sääntelykokonaisuus jää nähdäksemme kokonaisuutena epäselväksi, ja jättää viranomaiselle laajasti tulkinnanvaara esimerkiksi siinä, kuinka monta erillistä linjaa tuotannon liittämiseksi voidaan rakentaa.

Pidämme tärkeänä, että esityksen mukaisesti erillinen linja ei missään tilanteessa muodosta rengasyhteyttä verkonhaltijan sähköverkon kanssa. Energiavirastolle esitetään säädettäväksi 4 a §:ssä mahdollisuus antaa ennakkotietopäätöksiä koskien verkkotoiminnan luvanvaraisuutta. Kannatamme tätä ennakkotietopäätösten mallia, ja kannustamme Energiavirastoa seuraamaan markkinan muutosta aktiivisesti sekä huomioimaan ennakkopäätöksissä sähköturvallisuusasiat. Sidosryhmien kuuleminen laajasti on jatkokehityksessä oleellista.

14 § Hankelupa suurjänniteverkon rakentamiseen ja 16 § hankeluvan myöntäminen

Hallituksen esityksen 14 § säätää nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamisen tarvitsemasta hankeluvasta. Pidämme luontevana lähtökohtana, että valtakunnan rajat ylittävä tai Suomen talousvyöhykkeelle tarkoitettu sähköjohto vaatii hankeluvan ja että näiden sähköjohtojen tarve on harkittava ensisijaisesti sähköjärjestelmän tarpeiden sekä toimitusvarmuuden turvaamisen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen 16 § säätää hankeluvan myöntämisen edellytyksistä. Ensimmäisessä momentissa todetaan, että hankeluvan myöntäminen on ensisijaisesti tarveharkintaa sähköjärjestelmän tarpeiden näkökulmasta. Pykälän 2 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään sähköjohdoista, joille hankelupa on aina myönnettävä.

Pidämme haastavana, että voimassa oleva sähkömarkkinalain § 2 momentin 2 kohdan säännös ehdotetaan kumottavaksi, siltä osin kuin hankelupa olisi myönnettävä *”ilman tarveharkintaa voimajohdolle, jonka jakeluverkonhaltija rakentaa vastuualueellaan tai vastuualueeltaan sen ulkopuolelle ja joka yhdistää jakeluverkonhaltijan sähköverkon osat toisiinsa tai jakeluverkonhaltijan sähköverkon toisen verkonhaltijan verkkoon tai verkonhaltijan verkon osat toisiinsa.”*

Esityksen perusteluissa em. säännöksen kumoamista perustellaan sillä, että voimassa oleva sääntely voi olla ristiriidassa lain 19 § kehittämisvelvollisuuden kanssa. Nähdäksemme arvio ristiriidasta tarveharkinnan ja kehittämisvelvollisuuden välillä ei kaikissa tilanteissa pidä paikkaansa. Nykyisellään 19§ mukainen kehittämisvelvollisuus edellyttää jakeluverkkoyhtiöitä verkon suunnittelua 10 vuoden aikaikkunalle, ja konsultoimaan sidosryhmiä kahden vuoden välein. Mikäli esimerkiksi jakeluverkon alueelle tulisi kehittämissuunnitelmaa nopeammin suuri kulutus- tai tuotantoinvestointi, joka edellyttäisi myös jakeluverkon osia toisiinsa liittävän sähköjohdon rakentamista, saattaisi investointi jäädä

toteutumatta mahdollisen hankelupaa koskevan tarveharkinnan hitauden vuoksi. Mielestämme säännöstä ei tulisi kumota, tai jos näin tehdään, tulee Energiavirastolle varmistaa riittävät resurssit vastata hankelupien nopeaan käsittelyyn.

20 § Liittämisvelvollisuus, 20 b § joustavat liittymissopimukset sekä 20 c § pysyvästi joustavat liittymissopimukset

Pidämme tärkeänä huomioida joustavuus sähköjärjestelmässä ja kannatamme lähtökohtaisesti esitettyjä muutoksia. On tärkeää, että joustavan sopimuksen tehnyt asiakas voi luottaa sopimuksen pysyvyyteen. Energiaviraston toimintamalli joustavien liittymissopimusten osalta tulisi siksi olla niihin kannustava (ei rajoittava) ja toimijoiden näkökulmasta luotettava ja ennakoitava myös pitkällä aikavälillä. Joustavuuteen liittyvä kokonaisuus on uutta sääntelyä ja esityksen mukaan Energiavirasto antaisi siitä tarkempia määräyksiä. Käsityksemme mukaan jakeluverkkoyhtiöt eivät nykyään voi pilotoida erilaisia liittymisvaihtoehtoja asiakaskohtaisesti, vaan kaikkien tariffien ja liittymämallien tulee olla tasapuolisesti asiakkaille tarjolla.

Joustavien liittymissopimusten kokonaisuuteen liittyy voimassa olevan sähkömarkkinalain 24 b §, minkä mukaan verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla sellaisia elementtejä, jotka estävät kysyntäjoustoon osallistumisen. Verkkopalveluiden hinnoittelussa on myös huomioitava verkkoyhtiölle koituvat kustannukset. Sähkömarkkinalain 52 a § mukaan jakeluverkonhaltijan on mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä joustopalveluja jakeluverkon jouston ja kehittämisen tehostamiseksi, sekä siirtorajoitusten hallitsemiseksi. Toisin sanoen jakeluverkonhaltijan on luotava edellytykset kulutusjoustoon osallistumiselle. Jotta joustavuuden kaikki edut tulevat kaikille osapuolille saataville, viranomaisen olisi kannustettava joustavien tariffien kehittämiseen ja tehtävä toimenpiteitä tariffien hyväksymiskäytännön sujuvoittamiseen.

EU on pyrkinyt edistämään sääntelyhiekkalaatikkoja, joissa innovaatioita voidaan testata valvotusti sääntelyviranomaisen ohjauksessa[1]. Sääntelyhiekkalaatikon käyttöönotto voisi edistää uusien hinnoittelumallien ja teknologioiden kehitystä sähkömarkkinoiden tehokkuuden ja kestävyyden parantamiseksi. Muita kokeilumuotoja ovat esimerkiksi lainsäädännölliset pilottihankkeet, elävät laboratoriot ja koealat. Useat EU:n jäsenvaltiot harkitsevat tai ovat jo ottaneet käyttöön tällaisia energia-alan kokeilukehyksiä. Kannustamme Suomessa siirtymistä energiamarkkinoilla enemmän kokeilukulttuuriin ja pilotointiin uusien energia-alan hankkeiden osalta sisältäen myös erilaiset asiakaskohtaiset verkkoliitynnät ja -tariffit. Energiaviraston tulisi sallia erilaiset pilotit ja asiakaskohtaiset kokeilut ennen valvontapäätöksiä. Ehdotamme myös pohdittavaksi EU:n sääntelyhiekkalaatikon käyttöön ottamista Suomessa.

Kunnioittavasti,

Jari Nykänen
Edunvalvontapäällikkö
Paikallisvoima ry

[1] Council of the European Union, “Council Conclusions on Regulatory sandboxes and experimentation clauses as tools for an innovation-friendly, a future-proof and resilient regulatory framework that masters disruptive challenges in the digital age”, 16 November 2 https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13026-2020-INIT/en/pdf